

УДК 37.011.3-051+51:316.476
DOI: 10.24144/2524-0609.2023.53.117-121

Повідайчик Михайло Михайлович
кандидат економічних наук, доцент
кафедра кібернетики та прикладної математики
ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м.Ужгород, Україна
mykhailo.povidaichyk@uzhnu.edu.ua
<http://orcid.org/0000-0003-1554-2067>

ЗМІСТОВО-ТЕХНОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МАТЕМАТИКИ

Анотація. Конкурентоспроможність педагога – це показник успішної професійної діяльності, здатність бути затребуваним через низку особистісно-професійних якостей, які зумовлюють високий рівень фаховості в освітній сфері. Результативність формування конкурентоспроможності майбутнього вчителя математики буде вищою за умови цілеспрямованої, системної підготовки у вищій школі, зокрема, через реалізацію відповідного змістово-технологічного забезпечення. Мета статті – охарактеризувати зміст, форми, методи і технології процесу формування конкурентоспроможності майбутніх учителів математики. Методи дослідження – аналіз наукової літератури, систематизація (для з'ясування ключових понять дослідження), впровадження результатів дослідження в практику, спостереження, узагальнення (з метою формування авторських висновків). Встановлено, що конкурентоспроможність вчителя математики формується протягом усього періоду професійної підготовки у ЗВО, зокрема в процесі науково-дослідницької діяльності, що містить три складові: освітню, практико-професійну і дослідницько-інноваційну. Освітня складова передбачає формування конкурентоспроможності майбутніх педагогів під час аудиторного навчання (через застосування низки технологій, форм і методів – ігрових, проблемних, кейсів, дискусії, ігор, портфоліо, підготовки наукових робіт, виконання соціально-педагогічних досліджень) і позааудиторної роботи (зустрічі з провідними педагогами, дослідниками, екскурсії). Практико-професійна складова передбачає дослідницьку спрямованість студентських практик – пропедевтичної і педагогічної. Дослідницько-інноваційна складова уможливорює роботу здобувачів у наукових гуртках, студентському науковому товаристві, конференціях, конкурсах наукових робіт, олімпіадах, академічній мобільності, грантах, виконанні соціально-педагогічних досліджень.

Ключові слова: конкурентоспроможність, вчитель математики, науково-дослідницька діяльність, зміст, технології, форми, методи.

Вступ. Сучасний рівень розвитку економіки зумовлює формування конкурентного середовища у різних професійних галузях. Цей процес спричиняє низку проблем, які набувають все більшої актуальності для суб'єктів фахового розвитку та ЗВО, які повинні забезпечити можливість якісного, ефективного професійного становлення майбутніх фахівців у нових умовах. До таких проблем належать працевлаштування, соціалізація, адаптація, затребуваність фахівців у професійному середовищі, взаємини між суб'єктами діяльності, в тому числі в умовах конкуренції. Актуалізується питання формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців, зокрема учителів математики, що вимагає обґрунтування та реалізацію змістово-технологічного забезпечення цього процесу в освітній практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування конкурентоспроможності фахівців широко досліджується як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Загальні питання конкуренції та конкурентоспроможності особистості розглядають І. Ансофф, І. Бех, В. Демчук, П. Друкер, І. Зязюн, Л. Карамушка, В. Кремень, М. Портер П. Хейне; особливості конкурентоспроможності педагога вивчають Ю. Андреева, С. Безбородих, Ю. Завалевський, О. Любченко, О. Мельничук; деякі питання математичної освіти висвітлені у працях Т. Годованюк, С. Кушнірук, Ю. Рамського, З. Слєпкань; можливості науково-дослідницької діяльності в процесі формування якостей конкурентоспроможних фахівців досліджують Н. Барбара, І. Драч, Н. Зенченко, М. Князьян, О. Косович С. Литвинова, О. Скорнякова. Незважаючи на певні дослідження в галузі конкуренції та конкурентоспроможності, потребує вивчення змістово-технологічне забезпечення процесу формування конкурентоспроможності майбутніх учителів математики.

Мета статті – охарактеризувати зміст, форми, методи і технології процесу формування конкурентоспроможності майбутніх учителів математики.

Методи дослідження – аналіз наукової літератури, систематизація (для з'ясування ключових понять дослідження), впровадження результатів дослідження в практику, спостереження, узагальнення (з метою формування авторських висновків).

Виклад основного матеріалу. Формування конкурентоспроможності майбутніх учителів математики (КС МВМ) відбувається через реалізацію моделі системи формування КС МВМ у процесі науково-дослідницької діяльності (НДД) і педагогічних умов, які забезпечують її ефективність (використання потенціалу гуманітарних дисциплін у процесі формування КС МВМ; організація позитивної конкуренції серед студентів у процесі НДД МВМ; мотиваційно-стимулювальний супровід розвитку КС МВМ через застосування комплексу педагогічних стимулів; забезпечення соціального партнерства суб'єктів освітньої діяльності у процесі формування КС МВМ).

Зауважимо, що на провідній ролі НДД в процесі формування КС педагогів наголошують Н. Барбара, Н. Зенченко, К. Внучкова [1], І. Драч, С. Литвинова, О. Скорнякова [2], М. Князьян [3], О. Косович [4]. Оскільки середовище НДД, в якому відбувається процес формування КС, містить три складові (освітню, практико-професійну і дослідницько-інноваційну), розглянемо особливості досліджуваного процесу у розрізі цих компонентів.

Освітнє середовище НДД уможливорює формування складових КС у процесі аудиторного навчання та позааудиторної роботи (навчальної НДД) через використання певних технологій, форм, методів і засобів навчання.

Підкреслимо, що формування КС МВМ відбувається починаючи з першого курсу бакалаврату і пе-

редбачає формування як фахових компетентностей, так і загальних, які безпосередньо є складовими КС МВМ. На цьому етапі реалізується перша педагогічна умова – використання потенціалу гуманітарних дисциплін у процесі формування КС МВМ.

Так, вивчення освітнього компонента «Іноземна мова» безпосередньо спрямовано на формування комунікативних навичок та полікультурної компетентності майбутніх учителів математики.

Не маючи можливості в межах даного дослідження у всіх деталях описати всю сукупність організаційно-процесуальних складових процесу формування КС МВМ під час іншомовної підготовки, наведемо деякі приклади технологічних і методичних прийомів, які застосовувалися під час її реалізації: коментування висловлювань науковців про освіту, науку і дослідження; написання есе «Вчитель – це покликання чи професія?», мозковий штурм «Навіщо педагогу бути конкурентоспроможним?», технологія розвитку критичного мислення через дискусію на тему: «Якщо ви не біжите, ви не можете перемогти» (В. Крой), ментальні карти «Інвестиції в знання приносять найкращі відсотки» (Б. Франклін), образно-рефлексивна вправа «Педагогічний оптимізм», прес-конференція «10 років потому» (пропонується представити себе успішним учителем математики, переможцем конкурсу «Учитель року»), інструментально-логічні тренінги: тренінг генерування ідей, тренінг рефлексії та ін.

Для забезпечення самоорганізації студентами своєї навчальної активності, включаючи аудиторне навчання та участь у позааудиторних заходах з дисципліни, під час бесід обговорювалися механізми навчальної діяльності, які сприяють розвитку якостей КС. До цих інструментів віднесено рейтинг успішності, оскільки він дозволяє учням планувати, прогнозувати свій саморозвиток, а також дозволяє представляти, презентувати «себе» та свої результати. Таким чином, на цьому етапі передбачалося впровадження другої педагогічної умови «Організація позитивної конкуренції серед студентів у процесі навчальної та НДД МВМ».

На цьому шаблі передбачається вивчення низки гуманітарних дисциплін («Філософія», «Психологія», «Педагогіка з основами педмайстерності», «Ділова українська мова» та ін.), потенціал яких також використовується в процесі формування КС.

Так, наприклад, на лекційних заняттях з психології під час опрацювання теми, пов'язаної з вивченням психології особистості, студенти дізнаються про сутність, структуру особистості, її якості, отримують знання про професійну придатність та професійний відбір; розглядають різні індивідуально-психологічні характеристики КС педагога. Зокрема, вивчаються психологічні засади лідерства як необхідної складової КС МВМ, його природа, способи розвитку навичок лідера тощо. З метою формування в майбутніх педагогів саме цієї якості під час вивчення зазначеного ОК застосовуються такі прийоми, як: «Візуалізація мети» (спрямовано на розвиток здатності до аналізу, рефлексії, цілеспрямованості, наполегливості як складових лідерства, здатності визначати мету і досягати її, розвивати творчий підхід до виконання завдань); вправа «Візитна картка» (тренування здатності до виявлення Я-концепції реальної самоідентифікації лідера, розвиток гнучкості мислення, навичок ефективної комунікації) та ін.

У курсі «Філософія» розглядається питання про конкуренцію як базового поняття формування ринкової організації суспільства. Вивчаються праці відомих мислителів (М. Вебера, Т. Гоббса, Дж. С. Мілля,

Р. Оуена, Д. Юма), в яких представлені роздуми про дію механізму ринкової конкуренції та ін.

На заняттях з дисципліни «Педагогіка з основами педмайстерності» студенти знайомляться з педагогікою як наукою і навчальною дисципліною, особливостями педагогічної діяльності та професійно важливими якостями педагога. Так, на семінарах, під час дослідження провідних якостей учителя математики, застосовуючи метод модерації, студенти самостійно визначають якості, які характеризують КС педагога. Зокрема, з метою розвитку тих професійно-особистісних рис, які на думку МВМ є провідними для батьків та учнів (комунікабельність, повага до особистості школяра, застосування індивідуального підходу, здатність стимулювати інтерес школярів до вивчення математики тощо), на заняттях з означеного ОК застосовувалися методи творчого моделювання, розв'язання проблемних педагогічних ситуацій, техніки розвитку інтуїції, уваги, спостережливості та ін.).

З метою розвитку в майбутніх педагогів навичок діяльності в конкурентному середовищі на семінарах обговорюються різні аспекти КС – студенти готують есе на тему по вибору: «Ділова репутація вчителя», «Що ви розумієте під висловлюванням «здорова конкуренція»?», «Конкуренція як противага і доповнення індивідуалізму», «Конкурентоспроможний педагог – міф чи реальність?» та ін.

Важливу роль у цілеспрямованому формуванні КС МВМ відіграє авторський курс «Конкурентоспроможність сучасного педагога». Метою дисципліни є змістове забезпечення реалізації процесу формування КС МВМ. Завданнями розробленого курсу є: доповнення знань студентів спеціальними знаннями з КС (когнітивний компонент КС); забезпечення практичної підготовки здобувачів до конкурентної діяльності на ринку педагогічної праці, формування необхідних для цього вмінь та практичного досвіду, навичок рефлексивної діяльності (операційно-діяльнісний, рефлексивно-оцінювальний компоненти КС); створення умов для подальшого розвитку позитивної мотивації навчально-пізнавальної діяльності у процесі професійної підготовки та сталого інтересу до розвитку КС (мотиваційний компонент КС). Формування конкурентних знань та вмінь відбувається через вивчення студентами двох змістових модулів: «Базові поняття і концептуальні засади конкурентоспроможності педагога», «Особливості професійної діяльності конкурентоспроможного вчителя математики». Застосовуються такі форми формування КС МВМ, як семінари (проблемні і традиційні) та практичні заняття у формі круглого столу, дискусій, ігор. Практичні заняття мають практико-орієнтований характер і відображають можливі конкурентні ситуації, які виникають при влаштуванні на роботу та в процесі педагогічної діяльності. Зокрема, студенти не лише обговорюють теоретичний матеріал за визначеним планом, а й виступають з рефератами та доповідями («Теорія конкурентної раціональності», «Проблема стійкості конкурентоспроможності педагога», «Імідж випускника ЗВО як соціальний феномен» тощо). Такі завдання дозволяють не лише структурувати та впорядкувати знання студентів, заповнити наявні прогалини у знаннях, але також розвинути їхню здатність вести розмову, дискутувати.

Підвищенню рівня КС МВМ сприяла участь здобувачів у неформальній освіті. Зокрема, в процесі вивчення шляхів професійного зростання в педагогічній професії студенти знайомляться з різними освітніми платформами (Coursera, Prometheus), які пропонують можливості підвищення освітнього рів-

ня через вивчення різних курсів. Здобувачі проявляють неабиякий інтерес до цієї теми, вивчають освітні продукти, які пропонуються цими системами, і є релевантними до майбутньої професії. Деякі студенти пройшли обраний курс, після чого отримали відповідний сертифікат.

Формування КС МВМ відбувається також через вивчення освітніх компонент методичної спрямованості, зокрема «Методики вивчення математики». Провідними при цьому є лекції з елементами дослідження. Наприклад, при вивченні теми «Організаційні питання вивчення математики в школі» розглядається таке завдання дослідницького характеру: лектор визначає урок як цілісний, логічно завершений, обмежений часовими рамками відрізок освітнього процесу, при якому навчальна робота виконується з постійним складом учнів однакового віку і рівня підготовки. Знаючи це визначення, студентам пропонується дати поняття нетрадиційного уроку і визначити особливості методичної діяльності вчителя в його рамках.

На практичних заняттях з означеної дисципліни застосовуються різні методи, зокрема кейс-метод, де студентам пропонується для вирішення ситуації, актуальні для їхньої майбутньої професії і сформульовані на основі математичного змісту.

Відзначимо, що впродовж усього процесу формування КС МВМ використовується технологія портфоліо. Як засвідчує дослідження, його запровадження помітно підвищує активність студентів, рівень усвідомлення ними своїх цілей. Здобувачі зазначають, що «...для майбутнього педагога розробляти подібні творчі папки необхідно протягом усього періоду навчання у ЗВО; зібраний у портфоліо матеріал стане в нагоді у майбутній професійно-педагогічній діяльності, а також позитивно вплине на працевлаштування майбутнього вчителя».

Самостійна робота передбачає написання рефератів, виконання різноманітних дослідницьких задач, конспектування, підготовку презентації до теми та ін.

Формування цифрової грамотності, як складової КС МВМ відбувається через вивчення «Інформатики та програмування» та комплексного застосування ІКТ протягом навчання. Вивчення означеної дисципліни сприяє розвитку знань здійснювати пошук, збереження, обробку, передачу інформації, а також умінь застосовувати при цьому адекватне програмне забезпечення. Занурення студентів у практико-професійне середовище ЗВО передбачає проходження ними навчальної обчислювальної практики, де вони закріплюють набуті під час теоретичного навчання знання та навички роботи з ІКТ.

Відзначимо, що через ознайомлення з програмними засобами, які використовуються в освітній галузі у здобувачів відбувається розвиток мотиваційної сфери, інтересів, прагнення до використання ІКТ при вирішенні різноманітних завдань, проявляється здатність до самоосвіти, самореалізації та самовдосконалення, готовність до неперервної освіти, що є складовими КС.

Формуванню мотивації студентів щодо розвитку цифрової грамотності як складової КС сприяють екскурсії, зустрічі з педагогами-практиками (зокрема І. Айзенбергом, випускником ДВНЗ «УжНУ», професором, завідувачем кафедри комп'ютерних наук Манхеттенського коледжу), фахівцями ІТ сфери (О. Ткаченком, керівником навчальних програм ЕРАМ University у південному та західному регіонах України, PhD, професором ДВНЗ «УжНУ»; О. Винокуровою, яка працює в компанії Primex, що розро-

бляє різні ІТ-продукти). Під час зустрічей майбутні вчителі математики знайомилися з прикладами становлення успішного фахівця, зокрема, наголошувалося на необхідності безперервного навчання, постійному прагненні до нового, дисциплінованості, здатності працювати в команді.

Пошауаудиторна робота через екскурсії містить знайомство з ІКТ, які безпосередньо використовуються в освітній практиці на базах шкіл. Також здобувачі мають можливість розширити свою обізнаність у сфері застосування цифрових технологій беручи участь у різноманітних заходах. Зокрема, під час реалізації викладачами факультету програми Міжнародного фонду соціальної адаптації «Інформаційні технології у малому бізнесі» (2021 р.), метою якої було надання послуг з професійної перепідготовки військовослужбовців, ветеранів та членів їхніх сімей, студенти брали участь у екскурсіях у різні заклади, які презентували ІКТ, що використовуються в їхній професійній діяльності.

Така організація цифрової підготовки МВМ сприяє усвідомленню здобувачами напрямів і оволодінню програмними засобами, які використовуються в освітній сфері, а виконання лабораторних робіт – оволодінню навичками їх застосування на практиці.

Знання, які МВМ отримують у процесі теоретичної підготовки закріплюються через виконання курсових робіт і бакалаврського дослідження, як елементів дослідницько-інноваційного середовища НДД. Ця форма роботи є найбільш складною формою самостійної, дослідницької діяльності студента, а також є засобом перевірки його теоретичної та методичної підготовки, умінь працювати з літературними джерелами, спостерігати, аналізувати та узагальнювати педагогічний досвід, вести науково-педагогічні дослідження під керівництвом викладача. Під час їх виконання досліджувалися різноманітні теми, зокрема: «Індивідуальний підхід до учнів під час вирішення текстових завдань на множення і ділення у 5-6 класах», «Використання прийому порівняння при вивченні множення і ділення десяткових дробів» та ін.

Під час їх написання відбувається систематизація, поглиблення, розширення та інтеграція теоретичних знань із різних дисциплін, їхнє застосування для вирішення практичних, професійних проблем; подальше формування навичок самостійної роботи; оволодіння методами педагогічного дослідження у галузі математичної освіти, узагальнення та логічний виклад матеріалу.

Протягом підготовки роботи відбувається постійне консультування з науковим керівником, представлення проміжних результатів роботи на семінарі. Під час їх проведення керівники обговорюють зі студентами питання академічної доброчесності та недопущення плагіату.

Занурення студентів у практико-професійне середовище передбачає проходження ними практик – пропедевтичної і педагогічної.

Пропедевтична практика спрямована на ознайомлення студентів з діяльністю загальноосвітніх закладів, шкільних колективів, формування внутрішніх установок на майбутню педагогічну професію.

Педагогічна практика спрямована на: поглиблення та закріплення теоретичних знань шкільного курсу математики для їх всебічного використання у процесі педагогічної діяльності; залучення студентів до безпосередньої практичної діяльності, формування у них професійних умінь та навичок, необхідних для навчально-виховної роботи, освоєння традиційних та інтерактивних методик навчання; формування в

здобувачів умінь узагальнювати, спостерігати, аналізувати досвід, накопичений педагогічним колективом школи; формування досвіду творчої педагогічної діяльності, дослідницького підходу до педагогічного процесу та ін.

Дослідницько-інноваційне середовище підготовки МВМ передбачає проведення наукового гуртка. Так, у процесі гурткової роботи відбувається спільна діяльність учнів старших класів шкіл і студентів першого курсу, майбутніх учителів математики. В роботі наукового гуртка використовуються різні форми і методи – бесіди, розв’язування задач, рольові ігри, дискусії, конференції, інтелектуальні змагання тощо. Зазвичай заняття розпочиналося з представлення певного педагогічного афоризму («Шкільні вчителі мають владу, про яку прем’єр-міністри можуть лише мріяти» (У.Черчель); «Люди, поки вчать інших, навчаються самі» (Сутоніус); «Учитель і спосіб його мислення – ось що найголовніше в навчанні і вихованні» (А.Дістервег), «Майбутнє в руках шкільного вчителя» (У.Гюго) та ін.), а студентам пропонувалося самостійно пояснити сутність цих висловлювань. При цьому школярі мали можливість прослухати інформацію і теж зробити певні висновки. Студенти готують різні реферати і доповіді, що сприяє розвитку навичок підготовки і представлення навчального матеріалу і себе, як автора, здатності використовувати для цього адекватні цифрові технології, брати участь у дискусії, відстоювати власну позицію.

Формуванню КС МВМ сприяє участь здобувачів у роботі студентського наукового товариства, студентських наукових конференціях, конкурсах наукових робіт, соціально-педагогічних дослідженнях, олімпіадах, академічній мобільності, грантах та ін.

Висновки. КС є важливою рисою сучасного педагога, яка формується протягом усього періоду професійної підготовки у ЗВО, зокрема в процесі НДД. Розвиток КС МВМ та її складових відбувається в межах освітнього, практико-професійного та дослідницько-інноваційного середовищ НДД. Освітня складова передбачає формування КС МВМ під час аудиторного навчання (через застосування низки технологій, форм і методів – ігрових, проблемних, кейсів, дискусії, ігор, портфоліо, підготовки наукових робіт, виконання соціально-педагогічних досліджень) і позааудиторної роботи (зустрічі з провідними педагогами, дослідниками, екскурсії). Практико-професійна складова передбачає дослідницьку спрямованість студентських практик – пропедевтичної і педагогічної практик. Дослідницько-інноваційне середовище НДД уможливило діяльність наукового гуртка та роботу здобувачів у студентському науковому товаристві, наукових конференціях, конкурсах наукових робіт, соціально-педагогічних дослідженнях, олімпіадах, академічній мобільності, грантах та ін. Напрямо подальших досліджень визначаємо обґрунтування і експериментальну перевірку педагогічних умов формування КС МВМ.

Список використаної літератури

1. Барбара Н., Зенченко Н., Внучкова К. Наукова робота студентів як один із факторів конкурентоспроможності фахівця. Досягнення сучасної електроніки і методики викладання її у вищій школі: тези міжфакультетського наук.-метод. семінару (18–19 квітня 2007 р.). Суми: СумДУ, 2007. С.47–49.
2. Драч І.І., Литвинова С.І., Скорнякова О.В. Формування конкурентоспроможності ІТ-фахівців в умовах інформаційно-освітнього середовища технічних коледжів. Інформаційні технології і засоби навчання. 2021. Том 83. № 3. С.130–151.
3. Князян М.О. Система формування самостійно-дослідницької діяльності майбутніх учителів інфоземних мов у процесі ступеневої підготовки: дис. ... докт. пед. наук: 13.00.04. Ізмаїл, 2007. 445 с.
4. Косович О.В. Формування методичної конкурентоспроможності майбутніх учителів іноземних мов як педагогічна проблема. Педагогічний альманах. 2017. Вип.34. С.113–119.

References

1. Barbara, N., Zenchenko, N., & Vnuchkova, K. (2007, 18–19 April). Naukova robota studentiv yak odyin iz faktoriv konkurentospromozhnosti fakhivtsia [Scientific work of students as one of the factors in the competitiveness of the teacher]. *Achievements of modern electronics and methods developed at the school – Proceedings of the interdepartmental scientific-method. seminar* (pp.47–49). Sumy, SumDU. (in Ukrainian).
2. Drach, I.I., Lytvynova, S.H., & Skorniakova, O.V. (2021). Formuvannya konkurentospromozhnosti IT-fakhivtsiv v umovakh informatsiino-osvitnoho seredovyscha tekhnichnykh koledzhiv [Formation of competitiveness of IT specialists in the minds of the information and educational environment of technical colleges]. *Information technologies and technologies*, 3(83), 1–2 (in Ukrainian).
3. Kniazian, M.O. (2007). Systema formuvannya samostiino-doslidnytskoi diialnosti maibutnix uchyteliv infozemnykh mov u protsesi stupenevoi pidhotovky [System for forming independent-pre-research activities of future teachers of informational sciences in the process of step-by-step training]. Unpublished Doctoral dissertation. Izmail. (in Ukrainian).
4. Kosovych, O.V. (2017). Formuvannya metodychnoi konkurentospromozhnosti maibutnix uchyteliv inozemnykh mov yak pedahohichna problema [Formation of methodical competitiveness of future foreign teachers as a pedagogical problem]. *Pedagogical almanac*, 34, 113–119 (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 30.09.2023 р.
Стаття прийнята до друку 04.10.2023 р.

Povidaichyk Mykhailo

Candidate of Economic Sciences (Ph.D. in Economics), Associate Professor
Department of Cybernetics and Applied Mathematics
State University «Uzhhorod National University», Uzhhorod, Ukraine

CONTENT AND TECHNOLOGICAL SUPPORT OF THE PROCESS OF FORMING THE COMPETITIVENESS OF FUTURE TEACHERS OF MATHEMATICS

Abstract. The competitiveness of a teacher is an indicator of successful professional activity, the ability to be in demand due to a number of personal and professional qualities that determine a high level of expertise in the educational field. The effectiveness of forming the competitiveness of the future mathematics teacher will be higher under the condition of purposeful, systematic training in higher education, in particular, through the implementation

of appropriate content and technological support. The purpose of the article is to characterize the content, forms, methods and technologies of the process of forming the competitiveness of future mathematics teachers. Research methods – analysis of scientific literature, systematization (to clarify the key concepts of research), implementation of research results in practice, observation, generalization (for the purpose of forming author's conclusions). It has been established that the formation of the competitiveness of future mathematics teachers occurs through the implementation of the system model of competitiveness formation in the process of scientific research activities and pedagogical conditions that ensure its effectiveness (using the potential of humanitarian disciplines in the process of forming the competitiveness of future mathematics teachers; organizing positive competition among students in the process of scientific research activities; motivational and stimulating support for the development of competitiveness of future mathematics teachers through the use of a set of pedagogical incentives; ensuring social partnership of subjects of educational activity in the process of developing the competitiveness of future mathematics teachers). The environment of scientific research activity contains three components: educational, practical-professional and research-innovative. The educational component provides for the formation of the competitiveness of future teachers during classroom training (through the use of a number of technologies, forms and methods - games, problems, cases, discussions, portfolios, the preparation of scientific papers, the performance of socio-pedagogical research) and extracurricular work (meetings with leading teachers, researchers, excursions). The practical-professional component involves the research orientation of student practices - propaedeutic and pedagogical. The research and innovation component enables the work of the students in scientific circles, student scientific society, conferences, competitions of scientific works, Olympiads, academic mobility, grants, and the implementation of socio-pedagogical research.

Key words: competitiveness, mathematics teacher, scientific research activity, content, technologies, forms, methods.